

Rustsvampe

"Fuchsia" - september 2004

Af Else Højbjerg

Den rust, som kan angribe vore fuchsiaplante, hører til i en svampefamilie. Svampe og dermed også rustsvampe formerer sig ved hjælp sporer, som kan sammenlignes med blomsterplantens frø. I de fleste tilfælde dannes disse sporer dog uden bestøvning. Sporerne i rustsvampen er fine som støvpartikler, produceres i enorme mængder og kan føres med vinden over lange afstande. Sporerne kan dog kun overleve ude som vintersporer på angrebet plantevæv.

Der findes forskellige typer af rustsvampe og mange arter. De skal alle have en værtsplante at vokse på, og alle rustsvampe er nært knyttet til bestemte værtsplanter. Nogle rustsvampe har tvunget værtskifte, og det betyder, at svampen skal have lejlighed til at vokse på forskellige planter i løbet af en sæson. Dog har det vist sig, at visse rustsvampe kan eksistere, selv om den ene værtsplante mangler. Det skal også nævnes, at flere arter af rustsvampe udelukkende angriber én planteart, altså uden værtskifte. Man kalder dem værtsspecifikke; det gælder f. eks. rosenrust og chrysantemumrust.

Rust på fuchsia skyldes en speciel rustart, som skal have hele 3 værtsplanter, nemlig dueurt, ædelgran og fuchsia, for at udvikle sig.

Det latinske navn for denne rustart er *pucciniastrum epilobii* (i ældre litteratur nævnt som *dencoleosporium fuchsiae*).

Udviklingssystemet fra plante til plante er ret ejendommeligt, idet svampen optræder med 3 forskellige slags sporer i årets løb.

1. Uredosporer:

Disse sporer dannes i de rustbrune pletter på fuchsiablade og er i løbet af sommeren i stand til at smitte andre fuchsia og dueurt, hvor der dannes tilsvarende pletter med den samme slags sporer.

2. Teleutosporer:

I løbet af efteråret dannes der på dueurt teleutosporer. Disse sporer har betydning for overvintringen af svampen, da den ikke kan overvintre alene ved hjælp af uredosporer.

Når teleutosporerne spirer om foråret, angriber de hverken fuchsia eller dueurt, men derimod ædelgran.

3. Aecidiesporer:

På ædelgranens unge nåle dannes nu en tredje slags sporer, aecidiesporer. Når disse sporer spirer, er de i stand til at inficere dueurt, hvor svampen så danner uredosporer - og dermed er kredsløbet, som har taget et helt år, sluttet.

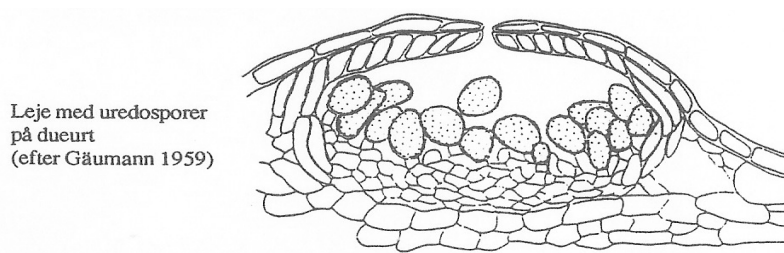
Det er værd at lægge mærke til, at overvintringssporer, teleutosporer, aldrig er fundet på fuchsia, og det vil sige, at fuchsiaplanten egentlig ikke har nogen betydning for svampens livsløb.

Men sommerens og efterårets rustangreb på vore fuchsiaplante kræver alligevel vores opmærksom-

hed for at undgå, at vi får overvintret rustsvampen i form af uredosporer. I det ”lune” vinterkvarter, som vi giver vore planter, er der ingen garanti for, at disse sporer går til grunde - måske har de endda gode vækstbetingelser, hvis planterne overvintres med bladene på og i et opvarmet væksthuse.

Bekæmpelse af rustsvampe:

Når angrebet kan ses, fjernes de angrebne blade, som skal brændes eller smides i skraldespanden. Det øverste jordlag omkring den angrebne plante fjernes eventuelt også. Hvis planten er i potte, sættes den derefter i karantæne i den fjerneste havekrog.

Inden planterne om efteråret sættes i vinterkvarter sprøjtes alle planter og overfladen af pottejorden med et svampemiddel .

Tidligere kunne man købe effektive bekæmpelsesmidler, men af miljøhensyn findes disse midler ikke længere i handlen.

Forebyggelse:

Om foråret kan man sprøjte igen, inden væksten kommer for godt i gang. Endvidere vil det være hensigtsmæssigt at mindske antallet af dueurt og ædelgran i nærheden. Men da sporerne spredes med vinden, vil rust nok aldrig helt kunne undgås.

Hvad gør vi?

Nogle fuchsiadyrkere er meget konsekvente i behandlingen af rustproblemet: Hvis en plante er angrebet, bliver potte, jord og plante simpelthen smidt i skraldespanden.

Andre klipper planten hårdt tilbage, fjerner alle bladene, potter om og smider den gamle jord og urtepotte væk.

Hvad gør vi ikke?

Rustangrebne, afklippede grene og opsamlede rustne blade, lægges aldrig nogensinde i kompostbeholderen.

Kildemateriale: Jubilæumsbogen,
Fuchsiabladet 1984: Lars A. Hobolth

Se også artiklen i jubilæumsbogen og artiklen om dueurt her på hjemmesiden

Rustangreb

Billeder fra "Fuchsia" - december 2004